

Melding fra Fiskeridirektoratet,
Kontoret for driftsøkonomiske undersøkelser.

Småtrålernes lønnsomhet 1957

Ved sekretær A. Holm.

I «Fiskets Gang» nr. 46, 1958 ble det gitt en melding om *fiske* med småtrålere i 1957. I denne melding skal en behandle *lønnsomheten* i samme år.

Med småtrålere menes farkoster mindre enn 300 brutto tonn som nyttes til tråling. Ved utgangen av 1957 var det i alt utstedt 460 konsesjoner til småtrålere, med 568 året før. Den betydelige nedgangen kom av at det ble inndradd 149 tråltillatelser i 1957, enten fordi farkostene ikke var benyttet til trålfiske eller fordi de ikke hadde etterkommet oppgaveplikten.

Som vanlig ble også i 1957 bare en mindre del av trålkonsesjonene nyttet. I alt var om lag 175 småtrålere i virksomhet i 1957, d. v. s. 10 farkoster færre enn året før.

I tabell 1 er gitt en oversikt over småtrålernes fangst i årene 1953—1957. Der er også vist hvor stor del av småtrålernes fangst som år om annet skriver seg fra vårfisket i Finnmark og annet fiske.

Fra 1953 til 1956 mer enn fordoblet småtrålerne sin fangstmengde, fra 13 800 tonn til 28 400 tonn. I samme periode økte også deltakingen betydelig, nemlig fra 100 til 185 farkoster. Dette representerte en stigning i gjennomsnittsfangstene på om lag 15 pst. Alt i alt sank småtrålernes årsfangst noe fra 1956 til 1957, fra 28 400 tonn til 25 400, d. v. s. med 11 pst.

Vårfisket i Finnmark har spilt og spiller fremdeles en avgjørende rolle for fisket med småtrålere.

Fra 1953 til 1955 økte småtrålerne sin fangstmengde på dette fisket fra om lag 10 til 15 tusen tonn. Imidlertid steg fangstmengden på annet trålfiske enda sterkere, slik at vårfiskets andel gikk ned fra 78 til 60 pst. I 1956 og 1957 sank småtrålernes fangstmengde på vårfisket i Finnmark til henholdsvis 14 200 og 11 800 tonn, til tross for at den totale fangstmengden for samtlige bruksarter på dette fisket steg fra 61 000 til 66 000 tonn. I 1957 fikk således småtrålerne mindre enn 50 pst. av sin fangst fra vårfisket i Finnmark.

Annet trålfiske i tida januar—juni avtok også en del, mens derimot trålfiske i tida juli—desember økte i betydning. Småtrålernes fangstmengde ilandbrakt i siste halvdel av året økte fra 5500 tonn i 1955 til 9500 tonn i 1956 og 11 000 tonn i 1957. Dette skyldtes ikke særlig gode fangstforhold i denne periode, men i første rekke økingen i tallet på de større småtrålere. I 1955 var det således 10 trålere større enn 150 brutto tonn som leverte fangstoppågaver. I 1957 var tallet kommet opp i hele 27. Disse større trålere kan fiske på djupere vatn, er mindre avhengig av værforhold o. l. og kan derfor også drifte i større grad i siste halvdel av året.

I 1953 var det bare godt og vel 10 pst. av småtrålernes fangst som ble ilandbrakt i tida juli—desember. Denne fangstandelen har steget jamt fra år til år, og var i 1957 kommet opp i hele 43 pst.

Vårfisket i Finnmark var en del værhindret, men ellers var fangstforholdene i første halvdel av året stort sett bra. Utover høsten og vinteren forverret derimot forholdene seg. At likevel fangstmengden i denne periode økte noe i forhold til året før, må som pekt på tidligere, ses i sammenheng med økingen i tallet på større småtrålere.

Avsetningsforholdene var stort sett gode i 1957 og prisene på fisken steg en del fra året før. Det var særlig på torsk at prisen gikk opp. Beregnet råfiskpris for samtlige fiskesorter, inklusive biprodukter, steg fra 64 øre pr. kg i 1956 til 72 øre pr. kg i 1957. Førstehåndsverdien av småtrålernes fangst gikk derfor ikke ned, men ga det samme beløp som i 1956, nemlig 18,3 millioner kroner.

Endelig skal nevnes at småtrålernes andel av det totale fangstkvantum på vårfiske i Finnmark har

Tab. 1. Småtrålernes fiske i årene 1953—1957.

	1953	1954	1955	1956	1957
Total fangstverdi . . . mill. kr.	7.5	7.6	15.5	18.3	18.3
Total fangstmengde, 1000 tonn	13.8	13.6	25.1	28.4	25.4
Herav fra:					
Vårfiske i Finnmark »	10.8	9.5	15.1	14.2	11.8
Annet fiske i tida					
januar—juni . . . »	1.2	2.5	4.5	4.7	2,6
Fiske i tida juli—desember »	1.8	1.6	5.5	9.5	11.0
<i>Prosenttall:</i>					
Total fangstmengde pst.	100	100	100	100	100
Herav fra:					
Vårfiske i Finnmark »	78	70	60	50	46
Annet fiske i tida jan.—juni »	9	18	18	17	10
Fiske i tida juli—desember »	13	12	22	33	44

variert en del fra år til år. Dette fremgår av følgende tall:

	1953	1954	1955	1956	1957
Vårfisket i Finnmark, fangst-					
mengde i alt 1000 tonn	56	35	61	66	66
Herav småtrålere »	11	10	15	14	12
Småtrålernes andel, pst.	19	27	25	22	18

De driftsundersøkelser som skal behandles nedenfor omfatter bare en del av de småtrålere som var i virksomhet i 1957. Det går fram av tabellen hvor mange regnskapsenheter undersøkelsene bygger på.

Driftsresultater for trålfisket i Finnmark.

I tabell 2, kolonne 2—4, er gjengitt driftsresultater for trålfiske på Finnmarkskysten om våren og sommeren. Bare en liten del av de mindre trålerne drev tråling både vår og høst. Under bearbeiding av regnskapsmaterialet har en behandlet vårfisket for seg. Skillet mellom vårfisket og høstfisket er satt ved oppholdet i fisket i tida juli—august. En har ikke hatt tilstrekkelig materiale til å belyse høstfisket på Finnmarkskysten.

For trålfisket på Mørekynten og ved Bjørnøya og

Spitsbergen har en ikke gjort noe skille mellom vår og høst, idet dette fisket drives mer eller mindre sammenhengende hele året.

De farkoster som drev tråling under vårfisket i Finnmark i 1957 hadde driftsinntekter stigende fra om lag kr. 44 000 på de minste farkostene (under 50 br.tonn) til om lag kr. 77 000 på de mellomste (50—99 br.tonn) og til om lag kr. 96 000 på de største (100—199 br.tonn). Sesongkostnadene varierte stort sett i samme takt, fra om lag kr. 8000 på de minste til om lag kr. 19 000 på de største farkostene. Av sesongkostnadene var drivstoffer de dominerende og utgjorde 75—90 pst. Satt i forhold til driftsinntektene utgjorde drivstoffutgiftene 14—17 pst. i de ulike grupper, og satt i forhold til de totale driftskostnader utgjorde de 23—28 pst. Drivstoffprosenten var høyst på de minste trålerne. Til sammenligning kan det nevnes at drivstoff og rekvisita på vintersildsnurperne utgjorde om lag 5 pst. av driftsinntektene i 1956 og om lag 10 pst. i 1957.

Av punkt 5 i tabell 2 går det fram hvor mye det ble igjen av rederiets part etter at sesongkostnadene var trukket fra. Dette beløp skulle dekke redskaps-

Tab. 2. Småtrålernes driftsresultater for 1957. Gjennomsnitt pr. farkost.

	Trålfiske på bankene utenfor Møre	Trålfiske i Finnmark. Vårfisket				Trålfiske ved Bjørnøya og Spitsbergen
	Farkoster i størrelsen:					
	under 50 br. tonn	under 50 br. tonn	50—99 br. tonn	100—199 br. tonn	100—199 br. tonn	
1. Driftsinntekter i alt kr.	(1) 44.010	(2) 44.288	(3) 73.526	(4) 95.555	(5) 132.094	
Herav tilfalt:						
2. Arbeidet (mannskap) »	23.291	19.609	32.271	44.422	57.219	
3. Rederiet »	20.719	24.679	41.255	51.133	74.875	
4. Rederiets sesongkostnader »	5.899	8.289	12.432	18.953	28.990	
Herav:						
a. Drivstoffer »	5.544	7.387	10.146	14.430	19.888	
b. Is, salt og emballasje..... »	283	471	1.558	2.783	7.631	
c. Leid arbeidshjelp..... »	—	42	425	680	199	
d. Diverse uspesifisert »	72	389	303	1.060	1.272	
5. Differanse 3 ÷ 4 »	14.820	16.390	28.823	32.180	45.885	
6. Mannskapet:						
a. Fiskerlott »	4.575	2.656	3.530	3.161	4.131	
b. Arbeidsinntekt pr. mann »	4.575	2.730	3.586	3.702	4.578	
c. Arbeidsinntekt pr. mann pr. uke. »	209	270	335	356	346	
7. Antall mann på farkosten »	5,0	7,2	9,0	12,0	12,5	
8. Driftstid, ant. uker »	21,9	10,1	10,7	10,4	13,2	
9. Farkoststørrelse, fot »	53,9	57,8	69,5	91,4	91,0	
Farkoststørrelse br. tonn »	34	42	71	140	142	
Motor HK..... »	82	101	158	249	263	
Antall farkoster med i undersøkelsen »	11	22	23	13	12	

kostnadene samt en rimelig andel av farkostens årskostnader. I tabell 3 er gjengitt beregninger over disse størrelser. Beløpene er avrundet til nærmeste hundre kroner.

Da trålingen på Finnmarkskysten for de aller fleste undersøkelsesfarkostene bare var en del av den samlede virksomhet i året, kan en rimeligvis ikke belaste dette fisket med de totale årskostnader assurance, vedlikehold og avskrivninger på farkosten. Hvor stor andel som skal belastes, beror i noen utstrekning på skjønn. I tabell 3 har en nyttet driftstiden som fordelingsnøkkel. For de mellomste og største småtrålerne vedkommende utgjorde driftstiden på vårfisket i Finnmark om lag 35 pst. av disse farkosters samlede driftstid i året. For de minste trålerne vedkommende var prosenten om lag 30. Det er disse andeler av årskostnadene som er blitt belastet trålfisket.

Når det gjelder redskapskostnadene, skal disse naturligvis i sin helhet belastes trålesongen. Å fastslå størrelsen på beløpet til vedlikehold og avskrivninger på trålutstyret, byr på vansker, idet en får inn relativt få brukbare oppgaver for en slik beregning. Kostnadstallene for redskapen må derfor tas med forbehold.

Det går fram av tabell 3 at det var bare Finnmarkstrålerne under 100 brutto tonn som ga driftsoverskott til rederiet i 1957. For farkostene under 50 brutto tonn ble det igjen kr. 1000 til forrentning av kapitalen, og for farkostene i størrelsen 50—99 brutto tonn ble forrentningen kr. 4700. Til sammenlikning kan nevnes at i 1956 var tilsvarende tall henholdsvis ÷ 1900 kroner og 6900 kroner. Driftsresultatene for de større småtrålerne som drev på Finnmarkskysten under vårfisket i 1957 var ikke gode. Driftsunderskottet beløp seg til kroner

8000 pr. farkost. Men selv om driftsresultatet for de større Finnmarkstrålerne (100—199 br.tonn) var dårlig i 1957, var det likevel bedre enn året før, da driftsunderskottet for denne gruppen var hele kr. 17 900 pr. farkost.

Betrakter en mannskapets inntekter, finner en at fiskelotten steg fra kr. 2656 på de minste farkostene til kr. 3530 på de mellomste og gikk ned igjen til kr. 3161 på de største. Den gjennomsnittlige driftstiden var omtrent like stor i de tre størrelsesgruppene, nemlig 10 uker. Også pr. tidsenhet kom derfor de mellomstore farkostene til å gi det høyeste arbeidsvederlag. Det er ikke trukket proviantutgifter fra de fiskerlotter og arbeidsinntekter som er oppgitt i tabell 2.

Begrepet «arbeidsinntekt pr. mann» er definert som summen av alle arbeidsinntekter i form av lott, ekstralott og eventuelt faste hyrer, dividert med antall mann. På de mindre farkostene er det liten skilnad mellom denne størrelse og den vanlige fiskerlott. På de største farkostene ligger arbeidsinntekten pr. mann vanligvis godt over den alminnelige fiskerlotten.

I tabell 4 er regnskapsresultatene for 1957 stilt sammen med resultatene for de 2 foregående år. For regnskapsmaterialet for 1956 og 1957 er nyttet samme grupperingsmåte som ble nyttet i 1955 og tidligere år.

Trålfisket på bankene utenfor Møre.

I tabell 2 og 3, kolonne 1, har en tatt med driftsresultater fra 11 småtrålere under 50 brutto tonn som drev tråling utenfor Mørekysten i 1957. Driftstiden for disse var gjennomsnittlig 22 uker, fordelt på såvel første som siste halvdel av året. Om lag 30 pst. av disse trålerne drev bare første halvdel av

Tab. 3. *Småtrålerne. Hovedtall for rederiet 1957. Gj.snitt pr. farkost.*

	Trålfiske på bankene utenfor Møre	Trålfiske i Finnmark. Vårfiske			Trålfiske ved Bjørnøya og Spitsbergen
	Farkoster i størrelsen:				
	under 50 br. tonn	under 50 br. tonn	50—99 br. tonn	100—199 br. tonn	100—199 br. tonn
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1. Rederiets andel av driftsinntekter . . kr.	20.700	24.700	41.200	51.100	74.800
2. Sesongkostnader »	5.900	8.300	12.400	19.000	29.000
3. Redskapskostnader »	5.000	8.000	11.000	14.000	14.000
4. Andel av årskostnader »	11.000	7.400	13.100	26.100	36.100
5. Rederiets driftsoverskott »	÷ 1.200	1.000	4.700	÷ 8.000	÷ 4.300
Trålesongens andel av årskostnadene . %	60	30	35	35	40

året, i mars—april—mai, og om lag 20 pst. drev bare i andre halvdel av året i månedene august—desember. Resten fisket stort sett hele året.

En ser straks at trålerne på Mørekysten (senere kalt Møretrålerne) ikke oppnådde store fangstinntekter til tross for relativ lang driftstid. I gjennomsnitt oppnådde de kr. 44 010 i driftsinntekter pr. farkost, d. v. s. om lag like mye som det de minste Finnmarkstrålerne oppnådde på under halve driftstiden. Likevel var 1957 et bedre fangstår for Møretrålerne enn 1956, da gjennomsnittsinntekten ikke nådde opp i mer enn kr. 38 800.

Av de 44 000 kroner i driftsinntekter fikk rederiet godt og vel kr. 20 000, hvorav skulle dekkes sesongutgifter med om lag kr. 6000 eksklusiv redskapskostnader. Oppavene over redskapskostnadene var svært sparsomme for 1957. En har derfor nyttet det samme beløp som året før, nemlig kr. 5000 pr. farkost. På grunn av den relativt lange driftstid på tråling, er andelen av farkostens årskostnader, vedlikehold, avskrivninger og assurance satt til 60 pst. Dette ga kr. 11 000 i årskostnader pr. farkost. Dermed oppsto et mindre driftsunderskott på kr. 1200 i gjennomsnitt. Dette er en bedring fra året før, da underskottet gikk opp i kr. 5900 pr. farkost. Men denne gruppe av trålere må ha ytterligere større fangstinntekter enn de hadde i 1957 for å oppnå lønnsom drift.

Fiskerlotten beløp seg til kr. 4575 for hele sesongen. Dette var nesten kr. 2000 mer enn hva trålerne i samme størrelse ga på Finnmarksfiske. Men til gjengjeld var driftstiden på Møretrålerne vesentlig lenger. Utrengnet pr. ukeverk ga Møretrålerne

fiskerne kr. 209 mot Finnmarkstrålerne kr. 263 pr. ukeverk.

Trålfisket ved Bjørnøya og Spitsbergen.

I kolonne 5 i tabell 2 og 3 er gjengitt driftsresultater for småtrålere i størrelsen 100—199 brutto tonn, som fisket på fjerne farvann i 1957. Dette fisket foregikk stort sett i tida april—september.

Det var hovedsakelig salteturer disse trålerne gikk på. De øvrige trålerne som ble omtalt foran, leverte fangsten hovedsakelig fersk.

Fangstinntekten lå på om lag kr. 132 000 pr. farkost. Dette var vesentlig lavere enn året før da farkoster i samme størrelsesgruppe oppnådde en fangstinntekt på om lag kr. 179 000 pr. farkost på de samme felt.

For småtrålerne som driftet ved Bjørnøya og Spitsbergen var bildet det samme som for stortrålerne, — nemlig stort sett gode fangstforhold i første halvdel av året, men dårlige i siste halvdel. Særlig var det ugunstige forhold for stortrålerne ved Bjørnøya, mens derimot Spitsbergen ga noe bedre resultater. Stort sett det samme kan sies om småtrålerne fiske på disse felt i 1957.

Av driftsinntektene på kr. 132 000 fikk rederiet om lag kr. 75 000. Fra dette gikk sesongkostnader med om lag kr. 30 000. En merket seg at drivstoffkostnadene på disse trålerne ikke var fullt så dominerende som på ferskfisktrålerne. Dette kommer av at en annen kostnadspost «is, salt og emballasje» var ganske betydelig på saltfisktrålerne. Av de totale sesongkostnader utgjorde drivstoffer om lag 70 pst., mens conserveringskostnadene gikk opp i om

Tab. 4. Småtrålerne driftsresultater på vårfiske i Finnmark 1955—1957. Gj.snitt pr. farkost.

	Gr. I (under 75 fot)			Gr. II (75—110 fot)		
	1955	1956	1957	1955	1956	1957
1. Driftsinntekter i alt kr.	78 704	46 879	58 568	115 435	63 718	95 048
Herav tilfalt:						
2. Arbeidet (mannskap) »	35 947	20 998	25 683	54 768	26 875	44 365
3. Rederiet »	42 757	25 881	32 885	60 667	36 843	50 683
4. Rederiets sesongkostnader..... »	10 079	7 888	10 500	13 927	13 402	17 989
5. Differanse (3 ÷ 4) »	32 678	17 993	22 385	46 740	23 441	32 694
6. Mannskapet:						
a. Arbeidsinntekt pr. mann »	4 819	2 916	3 132	5 992	3 020	3 858
b. Arbeidsinntekt pr. mann pr. uke..... »	487	304	296	593	299	359
7. Antall mann på farkosten »	7,5	7,2	8,2	9,1	8,9	11,5
8. Driftstid, antall uker »	9,9	9,6	10,6	10,1	10,1	10,2
9. Farkoststørrelse, fot »	64	60	63	89	89	92
Farkoststørrelse, br. tonn »	55	47	56	109	107	135
Motor HK »	118	109	130	213	200	242
Antall farkoster med i undersøkelsen	39	49	44	21	16	14

lag 25 pst. Utreknet i prosent av fangstinntekten utgjorde drivstoffkostnadene om lag 15 pst. På stortrålerne, d. v. s. trålere større enn 300 br. tonn, lå drivstoffkostnadene i 1957 på 31 pst. av driftsinntektene.

Av tabell 3, kolonne 5, går det fram at rederiet etter fratrukk av redskapskostnader og andel av årskostnader fikk et driftsunderskott på kr. 4300 pr. farkost i 1957. Året før hadde undersøkelsesfarkostene i samme gruppe et driftsoverskott på kr. 11 600.

Selv om det på grunn av mangelfulle oppgaver knytter seg usikkerhet til beregningene av redskapskostnadene og andelen av årskostnader, tror en likevel at de gir en brukbar tilnærming til de riktige kostnadstall.

Fiskerne oppnådde en gjennomsnittslott på kr. 4131. Dette var om lag kr. 1000 mer enn gjennomsnittet for Finnmarkstrålerne i samme størrelse. Småtrålerne som driftet ved Bjørnøya og Spitsbergen hadde imidlertid om lag 30 pst. lenger driftstid, slik at fiskerlotten pr. uke ble omtrent den samme for begge kategorier, nemlig om lag kr. 300—310 pr. uke.

Driftsresultater for trålere i størrelsen 200—299 brutto tonn.

I regler og bestemmelser som er gitt vedrørende trålfiske, er skillet mellom stortrålere og småtrålere satt ved farkoststørrelsen 300 brutto tonn. På denne måten vil en del trålere som er over 200 brutto tonn bli gruppert under småtrålerne, mens de etter sin virksomhet mer naturlig kunne henregnes til stortrålerne. Fra 4 slike trålere — farkoster i størrelsen 240—290 brutto tonn — mottok en fullstendige driftsregnskaper for 1955. For 1956 mottok en bare inntektsoppgaver for de samme farkoster, mens en i 1957 mottok bare inntektsoppgaver fra 4 andre trålere i størrelsen 280—290 brutto tonn. Materialet for denne gruppe av farkoster er således mangelfullt. Likevel kan det ha sin interesse å se litt på inntektstallene for denne kategori av farkoster:

Tab. 5. Gjennomsnittlige driftsinntekter for trålere i størrelsen 200—299 br.t.

	Inntekt i alt	Inntekt på trålfiske	Inntekt på vintersildfiske
1955 kr.	1.055.000	828.000	227.000
1956 »	1.028.000	761.000	267.000
1957 »	806.000	526.000	280.000

Årsinntektene var bare et par prosent lavere i 1956 enn i 1955. I det sistnevnte året hadde rederiet et beløp på kr. 168 000 igjen til avskrivning på farkosten samt forrentning av kapitalen. Fiskerlotten beløp seg til gjennomsnittlig kr. 16 470 i samme år. Oppgave over driftsoverskott og fiskerlott mangler en for 1956 og 1957 for denne gruppe av farkoster. Imidlertid kan en slutte av inntektstallene at for 1956 skulle de nevnte størrelser ikke avvike synderlig fra foregående år. For 1957 var forholdene langt fra like. Årsinntektene lå godt og vel 20 pst. under 1956-inntektene, hvilket igjen måtte føre til vesentlig lavere fiskerlott enn i 1955 og høyst sannsynlig til driftsunderskott for rederiet.

Det var fra trålfisket den største inntektsreduksjonen skrev seg, nemlig om lag 30 pst. De 4 trålerne inntekter på vintersildfisket i 1957 lå hele kr. 100 000 over gjennomsnittet for de største snurperne. I de to årene foran lå trålerne inntekter fra vintersildfisket under gjennomsnittsinntekten på dette fisket. I 1955 var nemlig inntekten til de største vintersildsnurperne om lag kr. 236 000 i gjennomsnitt, i 1956 og 1957 var den henholdsvis om lag kr. 325 000 og kr. 182 000.

Konklusjon.

Generelt sett må driftsåret 1957 karakteriseres som et dårlig år for småtrålerne. Fangstforholdene var ikke gode og en hadde dessuten høyere kostnadsnivå enn året før. Således steg drivstoffkostnadene fra 1956 til 1957 for samtlige farkostgrupper unntatt for trålerne som fisket på fjerne farvann. De sistnevnte farkostene hadde kortere driftstid i 1957 enn året før.

Betrakter en de enkelte grupper av småtrålere finner en at farkostene under 100 brutto tonn som driftet på vårfisket i Finnmark kunne oppvise et mindre driftsoverskott på sin virksomhet. Derimot hadde både de mindre farkostene som drev tråling på Mørkekysten og de større farkostene som drev under vårfisket i Finnmark underskott på driften. De dårlige fangstforhold på fjerne farvann som gjorde stortrålerne driftsresultater i 1957 til de avgjort dårligste i hele perioden 1952—1957, innvirket også på resultatene til de største av småtrålerne som driftet ved Bjørnøya og Spitsbergen, og førte til underskott på driften.

K. & J. SÆTVEIT A.S - BERGEN

Telefonsentral 19627 Telegramadr. «Kittel»
Engrosomsetning og eksport av sild og fisk
Spesialitet i sesongen: Laks og ørret